

MAAKUNTAUUDISTUS – mitä tulee ottaa huomioon?

15.5.2018

Puheenjohtajan tervehdys

Sote- ja maakuntauudistus siirtää yli puolet nykyisistä kuntatyöntekijöistä maakuntakonsernien palvelukseen. Uudistus on tehtävä niin, että se ei lisää pätkätoita eikä heikennä pienipalkkaisten toimeentuloa tai asemaa työmarkkinoilla.

Uudistuksen yhteydessä on moneen otteeseen keskusteltu kunnallisen eläkejärjestelmän kantokyvystä. JHL:n lähtökohta on, että työntekijöille luvatut eläkkeet on maksettava uudistuksesta huolimatta eikä kenenkään eläkettä pidä heikentää uudistuksessa. On toimittava siten, että julkisen sektorin eläkemaksuja ei jouduta nostamaan niin suureksi, että kuntien ja valtion verotusta pitäisi kiristää. Jos yksityiset yhtiöt valtaavat markkinaosuuksia maakuntien yhtiöiltä, muuttuu myös työeläkkeiden rahoitus. Työeläkkeet rahoitetaan pääasiassa työssäkävien ja heidän työnantajinsa työeläkemaksuilla.

On muistettava, että työntekijöillä on ratkaiseva rooli muutoksen toteuttamisessa. Heidän on päästävä vaikuttamaan uudistukseen. Uudistuksessa tarvitaan myös työsuojeluvaltuutettuja ja luottamusmiehiä. Heille on sovittava enemmän ajankäyttöä ja voimavaroja, jotta uudistus saadaan hyvässä hengessä tavoitteiden mukaisesti maaliin.

Yhteistyöterveisin Päivi Niemi-Laine

Mistä syntyy hyvä maakuntauudistus?

Hyvän sote- ja maakuntauudistuksen tavoitteina ovat yhdenvertaiset palvelut, hyvinvointi- ja terveyserojen vähentäminen ja kustannusten kasvun hillintä. Vireillä olevan uudistuksen tavoitteeksi on myös asetettu laaja asiakaskeinen palveluintegraatio, jossa asiakkaan saama palvelu on ehjä ja saumattomasti toteutettu.

Uudistus on erittäin suuri ja sen toteuttamiseen tarvitaan riittävästi aikaa. Asiakkaiden lisäksi on huomioitava työntekijät. Työntekijöiden suojaksi asetettujen määräaikoja on pidennettävä.

Tukipalveluja ei saa unohtaa

Sote-sektorilla tukipalvelut muodostavat koko toiminnan ytimen. JHL:n näkemys on, että sosiaali- ja terveyspalveluissa tarvittavia tukipalveluja ei voida pitää toimintana, jossa toimitaan kilpailuilla markkinoilla.

Maakunnan ja kunnan oma toiminta on kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto myös työsuhteen laadun ja hinta-laatusuhteen näkökulmasta. Se pitää sote-palvelujen palveluketjun ehjänä, mikä vaikuttaa potilasturvallisuuteen.

Maakuntien ja kuntien rahoitus

Maakunnille on annettava mahdollisuus kantaa vastuunsa. Ei ole reilua, että tilanteessa jossa rahat loppuvat, on karsittava palveluista tai nostettava asiakasmaksuja. JHL:n mielestä maakunnille pitää säätää verotusoikeus, joka turvaa maakuntien taloudellisen aseman ja on olennainen osa itsehallintoa.

Maakunnalla on myös oltava taloudelliset valmiudet toteuttaa palkkaharmonisointi. Harmonisointi lisää palkkakustannuksia, ja ne on katettava maakunnille täysmääräisinä.

Maakuntauudistuksella on kuntiin suuria vaikutuksia, jotka pitää huomioida kuntien rahoituksessa. Uudistuksella ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Palvelujen valvonta

Maakunnalla on suuri vastuu palvelujen valvonnasta. Valvontaan ei olla varaamassa riittävästi resursseja, minkä vuoksi riittävä valvonta ei voi onnistua. Palveluketjujen pirstoutuminen monelle tuottajalle hankaloittaa valvontaa entisestään.

Viranomaisilla on merkittävä rooli palvelujen valvonnassa. Palvelujen tuottajien suorittamalla oma-valvonnalla ei voi korvata viranomaisvalvontaa.

Omaisuusjärjestelyt ontuvat

Kuntayhtymien kiinteistöomaisuus on niiden purkautuessa kuntien omaisuutta. Esimerkiksi sairaanhoitopiirit olisi ensin purettava siirtämällä niiden omaisuus kyseisten sairaanhoitopiirien jäsenkunnille. Maakuntauudistuksessa kuntien ja kuntayhtymien omaisuutta ei saa siirtää maakunnille ilman korvausta.

Palvelujen yhteensovittaminen

Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyö on hyvä asia. Siksi uudistuksessa on muistettava myös sosiaalipalvelujen näkökulma. Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittaminen ei onnistu, jos tulevaisuuden sote-keskus olisi jatkossa kuin yksityinen lääkäriasema, jota on täydennetty yhdellä sosiaalityön ammattilaisella.

Julkinen sektori on sote-palvelujen kivijalka. Yksityisiä ja kolmannen sektorin palvelujen tuottajia tarvitaan täydentämään kyseisen julkisen sektorin toimintaa.

Päätöksenteosta

Uudistuksen tavoitteena on oltava demokratian ja avoimuuden vahvistaminen. Maakuntien hallinto ei olisi kaikilta osin kansanvaltainen, koska maakunnan kaikessa toiminnassa ei olisi demokraattisesti valittuja päätöksentekijöitä.

Maakuntiin on syntymässä monenlaisia hallintorakenteita. Rakenteiden erilaisuus haittaa yhdenvertaisten palvelujen toteuttamista.

Järjestäjä–tuottajamallista

Järjestäjä–tuottajamalli on tilaaja–tuottajamallin kaltainen. Tilaaja–tuottajamallia on kehitetty eri puolilla Suomea ja siitä on myös luovuttu monessa paikassa. Malli lisää hallinnointia ja kustannuksia.

Huomioita maakuntauudistukseen liittyvän tilaaja–tuottaja-mallin vaikutuksista

	JÄRJESTÄJÄ	TUOTTAJA
Asukkaat ja palvelut	<ul style="list-style-type: none"> Järjestäjä vastaa siitä, että asukkaat saavat tarvitsemansa palvelut. Järjestäjä tilaa tuottajalta sosiaali- ja terveystalvveluja. 	<ul style="list-style-type: none"> Palvelujen tuottaja toteuttaa asiakkaiden tarvitsemat palvelut. Tuottaja joutuu miettimään, miten se toimii, jos sen saama korvaus ei riitä palvelujen toteuttamiseen.
Johtaminen ja päätöksenteko	<ul style="list-style-type: none"> Maakuntaa johtavat maakuntavaltuusto ja maakuntakuntahallitus. Maakunnan toimintaa ohjaavat valtion linjaukset. Maakunta määrittelee strategiset tavoitteet, joihin palvelut perustuvat. Maakunta tekee palvelulupaukset, joiden on oltava linjassa strategian kanssa. 	<ul style="list-style-type: none"> Ammattijohtajat johtavat tuottajaorganisaatioita. Toiminta perustuu hallitustyöskentelyyn, johon demokraattinen valvonta ei ulotu.

Työllisyyspalvelut eivät saa jäädä sote-palvelujen jalkoihin

Markkinaehtoisuus ei sovellu työllisyyspalveluihin, joiden pitää varmistaa toimivat palvelut myös vaikeimmin työllistyville. Henkilökohtaisen asioinnin merkitystä työllisyyspalveluissa ei saa unohtaa.

Työllisyyspalveluja voi kehittää edelleen, mutta on myös tunnustettava, että TE-toimistoihin tarvitaan lisää työntekijöitä. Asiakastietojärjestelmiä kehittäessä on otettava huomioon tietosuojat.

Lisätietoja:

Johanna Värmälä, erityisasiantuntija, johanna.varmala@jhl.fi, puh. 050 592 76 19